

Actualiteit

Coördinatie: Vincent Sagaert en Dirk Scheers

Absolute vrijstelling van rechtsplegingsvergoeding voor de Staat

Hoewel de wet op de nieuwe rechtsplegingsvergoeding bijna zeven jaar geleden in werking trad, blijft zij nog steeds de gemoederen verhitten. Medio september maakten de media melding van een wet op grond waarvan de Staat, wanneer hij een procedure verliest, nooit een rechtsplegingsvergoeding (hierna: RPV) zou moeten betalen. Vooral fiscale advocaten spraken van een regelrechte discriminatie, waarop bepaalde parlementsleden, die de wet blijkbaar geruisloos door het parlement lieten glippen, aankondigden een en ander opnieuw te zullen bekijken.

De bepaling waarover het gaat, is art. 17 van de (nog niet in werking getreden) (programma)wet van 25 april 2014 ter verbetering van verschillende wetten die een aangelegenheid regelen als bedoeld in art. 78 Gw. (BS 19 augustus 2014). Het artikel bepaalt dat geen RPV verschuldigd is ten laste van de Staat wanneer een publiekrechtelijke rechtspersoon in het algemeen belang als partij optreedt in een geding.

Daarvóór had de (op vandaag nog steeds niet in werking getreden) wet van 21 februari 2010 (BS 11 maart 2010) reeds een bepaling ingevoerd op grond waarvan geen RPV verschuldigd is ten laste van de Staat wanneer het openbaar ministerie of het arbeidsauditoraat bij wege van vordering optreden (op grond van art. 138bis, §§ 1 en 2 Ger.W.). Die wettelijke uitzondering gaat terug op een aantal arresten van het Grondwettelijk Hof (bv. arresten nr. 182/2008, nr. 83/2011 en nr. 42/2013) en het Hof van Cassatie (bv. Cass. 21 januari 2010, AR nr. C.10.0151.N) waarin werd geoordeeld dat het openbaar ministerie en het arbeidsauditoraat, die het algemeen belang verdedigen, steeds in volle onafhankelijkheid moeten kunnen optreden, zonder rekening te moeten houden met het financieel risico.

In een aantal andere arresten had het Grondwettelijk Hof die vrijstelling van RPV uitgebreid naar de gemachtigde stedenbouwkundig ambtenaar die een herstellvordering instelt (bv. arresten nr. 135/2009, nr. 43/2012 en nr. 36/2013) en de ambtenaar van de burgerlijke stand (bv. arresten nr. 132/2013, nr. 180/2013 en nr. 54/2014). Volgens het Hof moeten deze ambtenaren, net zoals de leden van het openbaar ministerie en het arbeidsauditoraat, hun beslissingen kunnen nemen zonder rekening te

moeten houden met het financiële risico verbonden aan een procedure die tegen zulke beslissingen wordt ingesteld. Ook de rechtspraak van het Hof van Cassatie ligt in dezelfde lijn, zowel met betrekking tot de herstellvordering van de stedenbouwkundig ambtenaar (Cass. 12 december 2013, AR nr. C.12.0036.N), de herstellvordering van de gemachtigde ambtenaar van het onroerend erfgoed (Cass. 24 mei 2011, *Arr.Cass.* 2011, 1331, conclusie advocaat-generaal P. Duinslaeger; Cass. 13 maart 2012, *Arr.Cass.* 2012, 649), als de douaneadministratie (Cass. 4 januari 2011, *Arr.Cass.* 2011, 12). Zij oefenen allemaal een wettelijke opdracht van algemeen belang uit en streven geen particulier belang na. Bijgevolg kunnen zij niet worden veroordeeld tot betaling van een RPV.

De wet van 21 februari 2010 regelt enkel de vrijstelling van RPV voor het openbaar ministerie en het arbeidsauditoraat. Zij heeft geen betrekking op geschillen waarin organen, zoals hierboven besproken, zijn verwickeld. Om dit te verhelpen, en ter verankering van voormelde rechtspraak, heeft de wet van 25 april 2014 een soort van *catch all*-bepaling ingevoerd op grond waarvan de Staat steeds is vrijgesteld van het betalen van een RPV wanneer publiekrechtelijke rechtspersonen die een vordering (en geen rechtsvordering zoals verkeerdelijk in de wet staat) in het algemeen belang instellen, in het ongelijk worden gesteld. Onder publiekrechtelijke rechtspersonen moet worden verstaan rechtspersonen die door de overheid worden opgericht met het oog op publieke dienstverlening. Naast de Staat, betreft het de gemeenschappen en gewesten, provincies en gemeenten, ocmw's, intercommunales, enz.

De commotie die deze wet bij de publieke opinie heeft veroorzaakt, waar vooral fiscale geschillen werden geïllustreerd, is op het eerste gezicht begrijpelijk. Indien een burger in een geschil met een publiekrechtelijke rechtspersoon in het ongelijk wordt gesteld, zal hij een RPV moeten betalen. Wanneer diezelfde burger in het gelijk wordt gesteld, zal hij een deel van zijn advocatenkosten niet kunnen recupereren via de RPV. De rechtspraak van het Grondwettelijk Hof lijkt te suggereren dat de absolute garantie voor publiekrechtelijke rechtspersonen om steeds in volle onafhankelijkheid te kunnen optreden in het algemeen belang een dergelijk verschil in behandeling rechtvaardigt. *The boss may not always be right, but he is always the boss ...*

Dr. Stefaan Voet
Postdoctoraal onderzoeker FWO